

Inhoud

- 1 Algemene regels
- 2 Scoringsvoorschrift
  - 2.1 Scoringsregels algemeen
  - 2.2 Scoringsregels voor de vragen
  - 2.3 Scoringsregels voor de vertaling
  - 2.4 Antwoordmodel voor de vragen
  - 2.5 Antwoordmodel voor de vertaling

1 Algemene regels

In het Eindexamenbesluit VWO/HAVO/MAVO/LBO zijn twee artikelen opgenomen die betrekking hebben op de scoring van het schriftelijk werk, namelijk artikel 41 en artikel 42. Deze artikelen moeten als volgt worden geïnterpreteerd:

1 De examinator en de gecommiteerde zijn verplicht het scoringsvoorschrift voor de scoring van het schriftelijk werk toe te passen.

2 De examinator en de gecommiteerde stellen in onderling overleg de score voor het schriftelijk werk vast. Komen ze daarbij na mondeling overleg op basis van het scoringsvoorschrift niet tot overeenstemming, dan wordt de score vastgelegd op het rekenkundig gemiddelde van beide voorgestelde scores, (indien nodig) naar boven afgerond op een geheel getal.

2 Scoringsvoorschrift

Voor de beoordeling van het schriftelijk werk heeft de Centrale Examencommissie Vaststelling Opgaven (CEVO) het volgende scoringsvoorschrift opgesteld.

2.1 Scoringsregels algemeen

1 De examinator vermeldt de scores per vraag en per kolom en de totaalscores op een aparte lijst.

2 Bij de scoring van een onderdeel van het schriftelijk werk zijn alleen gehele punten geoorloofd.
Een toegekende score kan nooit lager zijn dan 0.

3 Een volledig juiste beantwoording van een vraag en een volledig juiste vertaling van een kolom levert het aantal punten op dat in het antwoordmodel als maximumscore staat aangegeven.

4 Indien een gegeven antwoord of een vertaling niet in het antwoordmodel voorkomt en dit antwoord of deze vertaling op grond van aantoonbare vakinhoudelijke argumenten als juist of gedeeltelijk juist gekwalificeerd kan worden, moet het aantal beschikbare punten geheel of gedeeltelijk aan het gegeven antwoord of vertaling worden toegekend naar analogie of in de geest van het antwoordmodel.

5 Voor het schriftelijk werk kunnen maximaal 100 scorepunten worden toegekend. De kandidaat krijgt 10 scorepunten vooraf. Van de overige 90 scorepunten worden maximaal 45 punten aan de vertaling toegekend en maximaal 45 punten aan de vragen.

2.2 Scoringsregels voor de vragen

1 Indien in een gegeven antwoord een gevraagde toelichting of motivering ontbreekt, dan wel foutief is, kunnen geen punten worden toegekend, tenzij in het antwoordmodel anders is aangegeven.

2 Indien in het antwoordmodel een gedeelte van het antwoord tussen haakjes staat, behoeft dit gedeelte niet in het antwoord van de kandidaat voor te komen.

3 Indien een kandidaat meer antwoorden (in de vorm van voorbeelden, redenen, argumenten e.d.) geeft dan er expliciet gevraagd worden, komen alleen de eerst genoemde antwoorden voor beoordeling in aanmerking.
Indien er slechts één antwoord expliciet gevraagd wordt, wordt dus alleen het eerst gegeven antwoord in de beoordeling betrokken.

2.3 Scoringsregels voor de vertaling

1 De score 0 moet worden toegekend indien in een kolom een zeer ernstige fout is gemaakt; deze score kan niet worden gecompenseerd door de juiste weergave van de rest van het kolon.

Het verdient aanbeveling de scoring van het examenwerk per kolom of zin en per vraag uit te voeren en tijdens de scoringsprocedure de volgorde van de examenwerken enkele keren te wijzigen. Dit om ongewenste beoordelingseffecten tegen te gaan.

2.4 Antwoordmodel voor de vragen

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 2	
1 ☐ . morbus (regel 3)	<u>1</u>
. vitium (regel 5)	<u>1</u>
Onjuist: voluptas. Onjuist: mediocritas morbi.	
Maximumscore 2	
2 ☐ De overweging dat de <i>adfectus</i> , ook al zijn ze zwak, toch een ziekte zijn.	
Of: de overweging dat een middelgrote fout nog altijd een fout is. Of: de overweging dat je niet een beetje ziek kan zijn.	
Maximumscore 2	
3 ☐ Als een mens de <i>adfectus</i> eenmaal heeft toegelaten, kan hij ze niet meer de baas worden.	
Onjuist: Indien de <i>voluptas</i> omwille van haarzelf wordt nagestreefd, wordt het <i>luxuria</i> . Onjuist: De <i>adfectus</i> mogen niet tot de essentie of doel worden verheven.	
Maximumscore 2	
4 ☐ . verdriet om (het gemis van) een vriend	<u>1</u>
. gevoeligheid voor wat mensen zeggen, in het bijzonder voor negatieve kritiek	<u>1</u>
Onjuist: verdriet in tegenspoed.	
Maximumscore 2	
5 ☐ . Bij <i>velle</i> heeft een mens zichzelf in de hand	<u>1</u>
. Bij <i>cupere</i> is de mens slaaf van zijn begeerte	<u>1</u>
Maximumscore 3	
6 ☐ In stoïsche zin betekent volgens de natuur leven leven volgens de rede en dat verdraagt zich niet met <i>adfectus</i> .	
Of: Volgens de opponent (een aanhanger van het Epicurisme) moeten de <i>adfectus</i> als een natuurlijk verschijnsel worden beschouwd, terwijl zij volgens de Stoa juist uitgebannen moeten worden.	
Maximumscore 3	
7 ☐ De vertaling „genotzucht” zou nog positief opgevat kunnen worden, in zoverre zij kan bijdragen tot een door de natuur gewild doel. Om deze positieve interpretatie te voorkomen voegt de vertaler „onnatuurlijke” toe.	
Of woorden van overeenkomstige strekking.	

Antwoorden	Deel-scores
Maximumscore 2	
8 ☐ . non obtinebis ut desinat si incipere permiseris (regel 12) . excluditur facilius quam expellitur (regel 13–14)	<u>1</u> <u>1</u>
Maximumscore 2	
9 ☐ . nec ubi vis accipit finem (regel 21) . (quia) non est regredi facile (optimum est omnino non progredi) (regel 22–23)	<u>1</u> <u>1</u>
Maximumscore 2	
10 ■ A	
Maximumscore 1	
11 ☐ Het zijn beide (uitingen van) emoties.	
Maximumscore 2	
12 ☐ De verliefdheid maakt de mens onrustig, onbeheerst, afhankelijk en is slecht voor iemands zelfrespect. Indien 3 elementen goed, 1 scorepunt toekennen. Indien 2, 1 of 0 elementen goed, 0 scorepunten toekennen.	
Maximumscore 1	
13 ☐ humanitas (regel 27)	
Maximumscore 2	
14 ☐ Nee. . (mihi et tibi,) qui adhuc a sapiente longe absumus (regel 25–26) . conscii nobis inbecillitatis nostrae (regel 29–30) Of een weergave hiervan in het Nederlands. Alleen indien de motivering juist is, scorepunten toekennen.	<u>1</u> <u>1</u>
Maximumscore 4	
15 ☐ . intransibus resistamus (regel 18) . optimum est omnino non progredi (regel 22–23) . (conscii nobis imbecillitatis nostrae) quiescamus (regel 29–30) Of: nec vino t/m trahentibus (regel 30–31) Men rekene niet fout: non est committendum t/m vilem sibi (regel 26–27). . quantum possumus nos a lubrico recedamus (regel 33)	<u>1</u> <u>1</u> <u>1</u> <u>1</u>
Maximumscore 2	
16 ☐ ea, sine quibus non possumus vivere (regel 16–17) Men rekene goed: necessariis rebus (regel 16).	
Maximumscore 2	
17 ☐ Seneca vindt het gevaarlijk er in het begin aan toe te geven, omdat dergelijke verlangens moeilijk te onderdrukken zijn als ze eenmaal zijn toegelaten.	
Maximumscore 3	
18 ☐ Seneca was tijdens het bewind van Nero werkzaam aan diens hof als adviseur van de keizer. Toen deze zijn moeder had vermoord, praatte Seneca die daad goed. In zijn geschriften is hij een strenge moralist die een compromisloze deugdzaamheid aanbeveelt. Hij preekt een sobere levenswandel terwijl hij in een groot paleis woont. Of woorden van overeenkomstige strekking. Bij overschrijding van het maximum aantal woorden: 111–120 woorden: 1 scorepunt in mindering brengen. 121–130 woorden: 2 scorepunten in mindering brengen.	

Maximumscore 2

- 19 Seneca zou zeggen dat hij nog geen wijze was, maar er naar streefde het te worden.

Maximumscore 4

- 20 . We moeten zó onafhankelijk worden van materiële en uiterlijke dingen, dat de geest kan doorgaan zijn weg te gaan en zijn werk verder kan doen 2
 . Wat men vrijwillig van zichzelf gedaan heeft gekregen staat steviger gefundeerd en is blijvender, dan wat onder dwang tot stand is gekomen 2
 Of een weergave hiervan in eigen bewoordingen.

2.5 Antwoordmodel voor de vertaling

Kolon 21

Maximumscore 2

Nihil interest, quam magnus sit adfectus.

Het maakt niets uit / het is niet / geenszins van belang, hoe groot het gevoel is.

er is geen verschil	<u>1</u>
niets is van belang	<u>0</u>
dan hij groot is	<u>0</u>
hoe groot het gevoel zou / zal / zou kunnen zijn	<u>0</u>

Kolon 22

Maximumscore 2

Quantuscumque est, parere nescit,

Hoe klein het / hij ook is, hij weet niet / kan niet gehoorzamen,

hij kan niet voortbrengen / voorbereiden	<u>0</u>

Kolon 23

Maximumscore 1

consilium non accipit.

hij aanvaardt geen raad.

hij aanvaardt geen plan / besluit / vergadering	<u>0</u>
de raad neemt niet aan	<u>0</u>

Kolon 24

Maximumscore 3

Quemadmodum rationi nullum animal obtemperat,

Zoals geen enkel dier de rede / het verstand gehoorzaamt,

hoe gehoorzaamt geen dier de rede	<u>0</u>
geen enkel levend wezen / mens	<u>0</u>
voor de rede gehoorzaamt	<u>2</u>
zoals geen dier van / met rede gehoorzaamt	<u>0</u>
zoals een dier niets van rede / geen enkele rede gehoorzaamt	<u>0</u>

Kolon 25

Maximumscore 1

non ferum, non domesticum et mite

niet wild, niet tam en zacht / noch een wild (dier), noch een tam en zacht

stuur noch een wild noch een tam dier	<u>0</u>

Antwoorden	Deel- scores
Kolon 26	
Maximumscore 2	
– natura enim illorum est surda suadenti –	
– hun natuur is immers doof voor de rede die / als die raad geeft / de raadgevingen van de rede –	
enim vergeten	<u>1</u>
wanneer de rede raad geeft	<u>1</u>
hun dove natuur geeft immers raad aan de rede	<u>0</u>
Kolon 27	
Maximumscore 3	
sic non sequuntur, non audiunt adfectus,	
zo volgen (ook) de gevoelens niet (en) luisteren / gehoorzamen zij niet,	
worden gevolgd	<u>0</u>
zij volgen de gevoelens niet	<u>0</u>
zij horen / luisteren niet naar de gevoelens	<u>0</u>
Kolon 28	
Maximumscore 1	
quantulicumque sunt.	
hoe klein zij ook zijn / hoe weinig er ook zijn.	
en zij zijn hoe klein ook	<u>0</u>
en zij zijn hoe dan ook klein	<u>0</u>
Kolon 29	
Maximumscore 1	
Tigres leonesque numquam feritatem exuunt:	
Tijgers en leeuwen leggen nooit hun / de wildheid af:	
zij trekken leeuwen en tijgers nooit hun wildheid uit	<u>0</u>
Kolon 30	
Maximumscore 1	
aliquando summittunt	
soms onderdrukken zij hem	
zij onderdrukken eens	<u>0</u>
zij laten hem groeien	<u>0</u>
zij heffen hem op	<u>0</u>
zij brengen voort	<u>0</u>
Kolon 31	
Maximumscore 2	
et, cum minime exspectaveris,	
en, wanneer je het het minst verwacht / hebt verwacht,	
toen je het het minst verwachtte	<u>1</u>
omdat	<u>0</u>
en, hoewel je het allerm minst verwacht	<u>0</u>
verwacht zo min mogelijk	<u>0</u>
je zult zo min mogelijk verwacht hebben	<u>0</u>

Antwoorden	Deel- scores
Kolon 32	
Maximumscore 1	
exasperatur torvitas mitigata. steekt de getemde / gekalmeerde grimmigheid / woestheid de kop op.	
Kolon 33	
Maximumscore 1	
Numquam bona fide vitia mansuescunt. Nooit worden ondeugden echt tam / nooit maken zij (hun) ondeugden echt tam.	
echte fouten worden nooit tam	<u>0</u>
nergens	<u>0</u>
het leven	<u>0</u>
Kolon 34	
Maximumscore 2	
Deinde, si ratio proficit, Vervolgens, als de rede vorderingen maakt / verder komt / het wint,	
als de rede bijdraagt / van dienst is	<u>0</u>
als hij bijdraagt aan de rede	<u>0</u>
Kolon 35	
Maximumscore 3	
ne incipient quidem adfectus. zullen de gevoelens zelfs niet beginnen / ontstaan.	
beginnen de gevoelens zelfs niet	<u>2</u>
zij beginnen zelfs niet (met) de gevoelens	<u>1</u>
opdat sommigen niet met de gevoelens beginnen	<u>0</u>
opdat sommige gevoelens niet beginnen	<u>0</u>
Kolon 36	
Maximumscore 3	
Si invita ratione coeperint, Als zij tegen de zin van de rede / het verstand begonnen zijn / beginnen,	
Als zij tegen wil en dank / met tegenzin met / door de rede zijn begonnen	<u>0</u>
uitgenodigd door de rede	<u>0</u>
Kolon 37	
Maximumscore 3	
invita perseverabunt. zullen zij tegen de zin van de rede blijven / voortduren.	
zij blijven	<u>2</u>
zij zullen met tegenzin / tegen wil en dank blijven	<u>0</u>

Antwoorden	Deel- scores
Kolon 38	
Maximumscore 3	
Facilius est enim initia illorum prohibere Het is immers makkelijker hun begin(nen) tegen te houden / hen in het begin tegen te houden	
enim niet vertaald	<u>2</u>
makkelijk	<u>2</u>
de makkelijkste van hen is tegen te houden	<u>0</u>
beginselen / elementen	<u>0</u>
Kolon 39	
Maximumscore 2	
quam impetum regere. dan hun vaart / aandrang / opwelling te beheersen / regelen / sturen.	
welke de aanval regelt	<u>0</u>
welke aanval zij regelen	<u>0</u>
Kolon 40	
Maximumscore 2	
Falsa est itaque ista mediocritas et inutilis Onwaar / onecht / onjuist is dus dat maat houden en nutteloos	
die middelmatigheid	<u>1</u>
zij is dus onwaar en dat maathouden is nutteloos	<u>0</u>
dus is dat onjuiste maathouden ook nutteloos	<u>0</u>
onjuist en zo ook nutteloos is dat maathouden	<u>1</u>
onjuist en zo en nutteloos is dat maathouden	<u>1</u>
Kolon 41	
Maximumscore 3	
et eodem loco habenda, quo si quis diceret en moet net zo beschouwd worden als wanneer iemand zegt / zou zeggen	
en wordt / is net zo beschouwd als wanneer	<u>0</u>
als wanneer hij iemand zegt	<u>0</u>
als wanneer iemand die zegt	<u>0</u>
als wanneer iedereen zegt	<u>0</u>
als wanneer hij wat zegt	<u>0</u>
Kolon 42	
Maximumscore 3	
modice insaniendum, modice aegrotandum. dat men een beetje / met mate gek mag / kan / moet zijn, een beetje / met mate ziek.	
dat men behoorlijk gek moet zijn, behoorlijk ziek	<u>0</u>
dat er een beetje (van) gekken, een beetje (van) zieken zijn	<u>0</u>
dat men / hij een beetje gek, een beetje ziek (geweest) is	<u>0</u>

Einde